

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 5392/23

לפני: כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופט ח' כבוב
כבוד השופט י' כשר

העותר: עזבון המנוח ניסים צפירה ע"י בנו הזוכה ליאור צפירה

נ ג ד

המשיבים: 1. רשות המיסים - סגן הממונה לענייני גבייה
2. פ.ש. כפר סבא

עתירה למתן צו על-תנאי; תגובה מטעם המשיבים

בשם העותר: עו"ד יצחק בורובסקי

בשם המשיבים: עו"ד אלכסנדרה הודס

פסק-דין

השופט ח' כבוב:

1. במוקד העתירה שלפנינו בקשת העותר, בנו של המנוח ניסים צפירה ז"ל (להלן: המנוח) ויורשו היחיד לפי הנטען, כי המשיבים יעשו שימוש בסמכות הנתונה להם מכוח סעיף 192 לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: הפקודה) ויפחיתו את הפרשי ההצמדה והריבית מהחובות שצבר המנוח לאורך השנים (להלן: בקשת ההפחתה).

הרקע העובדתי בתמצית

2. כעולה מהעתירה, מאז סוף שנות השמונים ובמשך שנים רבות נמנע המנוח מתשלום מס ומהגשת דוחות. כפועל יוצא מכך צבר המנוח חובות מס בסכומים מצטברים של מיליוני ש"ח. על-פי האמור בתגובת המשיבים, מאז אמצע שנות התשעים נשלחו למנוח מעל 230 דרישות תשלום והודעות שונות, זאת בקשר עם הצטברות החובות ועם קנסות או עיצומים שהוטלו עליו.

3. מאז שנת 2009 התדרדר מצבו הרפואי של המנוח והוא חלה במחלות שונות, ולדאבון הלב, הוא הלך לבית עולמו ביום 05.10.2022.

4. על-פי הנטען בעתירה, בתחילת שנת 2022 החל העותר לפעול על מנת לפרוע את חובות המנוח, תוך שסייע לו במיצועי זכויותיו מול המשיבים וזאת במטרה "להציל" את הנכס העיקרי שהיה בבעלות המנוח, מקרקעין המצויים בהוד השרון.

5. במסגרת זו, פעל העותר להפחתת היקף חובותיו של המנוח בשני מסלולים עיקריים:

ביום 21.06.2022 הגיש העותר בשם המנוח בקשה לקביעת אחוזי נכות לשם קבלת פטור ממס לפי סעיף 9(5) לפקודה, לאור מצבו הרפואי האמור לעיל ובשל לקות פסיכיאטרית נטענת (להלן: בקשת הפטור).

לצד זאת, ובמקביל, בא העותר בדברים עם המשיבים כדי שיעשו שימוש בסמכותם מכוח סעיף 192 לפקודה ויפחיתו את הפרשי הריבית וההצמדה מהחובות שצבר המנוח ואת הקנסות שהוטלו עליו – זוהי בקשת ההפחתה שהוזכרה לעיל. בקשת ההפחתה התבססה על מצבו הרפואי של המנוח, כמו גם על הטענות בעניין מצבו הפסיכיאטרי, אשר נתמכו בחוות דעת פסיכיאטרית (להלן: חוות הדעת הפסיכיאטרית), ושלפי הנטען, הוביל לכך שהמנוח לא הבין את משמעות הימנעותו מהגשת דוחות ומתשלום מיסים.

6. ביום 30.11.2022, לאחר שהמנוח הלך לעולמו, התקבלה בקשת הפטור בחלקה על-ידי הוועדה הרפואית (להלן: החלטת הוועדה הרפואית), עת שנקבעו למנוח 100% נכות החל מיום 22.04.2022. בתוך כך, נדחתה הבקשה לקביעת אחוזי נכות על יסוד מצבו הפסיכיאטרי הנטען.

7. העותר הגיש ערר על החלטת הוועדה הרפואית שלא לקבוע למנוח נכות רפואית החל משנת 2009 וכן על ההחלטה שלא לקבוע לו אחוזי נכות בשל מצבו הפסיכיאטרי הנטען. בהחלטת הוועדה הרפואית לעררים מיום 26.04.2023 (להלן: החלטת ועדת העררים), התקבל הערר בחלקו, זאת רק ביחס לאחוזי הנכות שנקבעו למנוח בשל מצבו הרפואי, תוך שהערר נדחה ככל שהוא נוגע לבקשה להכרה בנכות פסיכיאטרית.

8. על החלטת ועדת העררים הגיש העותר ערעור לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב-יפו (על"ח 68574-06-23) (להלן: הערעור), וזאת הן על כך שקיבלה את הערר בקשר למצבו הרפואי של המנוח רק בחלקו הן על כך שראתה לנכון לדחות את הערר בקשר למצבו הפסיכיאטרי. במסגרת זו, טען העותר כי "הנכות, גם אם אינה מקנה פטור

ממס, יכולה לסייע לאדם שצבר חובות מס, שעליהם מוטלים הפרשי הצמדה, ריבית וקנסות, ולהביא להקלה גדולה ולביטולם, אם עולה מהערכתו האמיתית על ידי הועדה הרפואית כי היה נכה קשה. יש בה גם כדי להוות אינדיקטור לבעיות נפשיות ו/או הפרעות נפשיות".

להשלמת התמונה יצוין, כי רשות המיסים הגישה תשובתה לערעור ביום 21.11.2023 ודיון בערעור נקבע ליום 29.02.2024.

9. במקביל, כאמור, ניהל העותר דין ודברים עם המשיבים ביחס לבקשת ההפחתה. בתמצית ייאמר, כי המשיבים ניאותו להפחית מהחוב סכום בסך של כ-840,000 ש"ח המשקף את כלל הקנסות שהוטלו על המנוח. תומם של הליכים אלו בהחלטת משיבה 1 מיום 05.06.2023, לפיה אין מקום להקטין את החוב פעם נוספת על-ידי הפחתת הפרשי הריבית וההצמדה.

10. מכאן העתירה שלפנינו.

11. בעיקרם של דברים, ועד כמה שניתן להבין מהכתובים, העותר טוען כי בעת קבלת ההחלטה בבקשת ההפחתה לא עמדו בפני המשיבים החלטת הוועדה הרפואית והחלטת ועדת העררים בבקשת הפטור שהוגש בשם המנוח. בתוך כך, מסתייג העותר מתוכנן של החלטות אלו, תוך שמבקש הוא להתבסס על חוות הדעת הפסיכיאטרית. על-פי הנטען, לו הייתה מתקבלת ההחלטה הראויה בבקשת הפטור על-ידי הוועדות תוך שהייתה נקבעת למנוח נכות פסיכיאטרית, הרי שאז היה משתכלל התנאי להפחתת הפרשי הריבית וההצמדה, הקבוע בסעיף 192 לפקודה, לפיו "[...] הפיגור שגרם לחובת התשלום לא נגרם על ידי מעשה או מחדל התלויים ברצונו של הנישום" (ההדגשות הוספו – ח' כ').

12. ביום 16.11.2023 הוגשה תגובת המשיבים לעתירה. בתמצית, נטען כי דין העתירה להידחות על הסף, זאת מחמת קיומו של סעד חלופי יעיל בדמות מיצוי הערעור שתלוי ועומד לפני בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב-יפו, כמו גם בשל שיהוי שדבק בהגשתה ואי ניקיון כפיים. לצד זאת, טענו המשיבים כי דינה של העתירה להידחות אף לגופה, וזאת מטעמים שונים שפורטו בהרחבה בתגובתם.

דיון והכרעה

13. הלכה היא עמנו כי בית משפט זה לא ידון בעתירה המונחת לפניו כאשר טרם התגבשו כלל העובדות הנדרשות לשם הכרעה בה או כאשר התשתית העובדתית העומדת ביסודה צפויה להשתנות באופן משמעותי (ראו והשוו: בג"ץ 4128/14 ישיבת "אשרי האיש" נ' משרד החינוך, פסקה 10 (07.09.2014); בג"ץ 5626/97 יורם לרנר פקין מסעדות 1986 בע"מ נ' מנכ"ל שירות התעסוקה (09.12.1997); כן ראו: יצחק זמיר הסמכות

המינהלית כרך ג – הביקורת השיפוטית: כללי הסף 1885-1887 (2014); זאת, בין השאר, מקום בו השינוי הצפוי עשוי "לייתר את הצורך בהכרעה שיפוטית או לגרום לכך שההכרעה לא תהיה הולמת את המצב החדש" (שם, בעמוד 1886).

14. כאמור מעלה, טענתו העיקרית של העותר היא כי יש בקביעה אפשרית בדבר מצבו הפסיכיאטרי של המנוח, קביעה אשר עשויה לבוא לעולם במסגרת ההליכים בעניין בקשת הפטור, כדי להשליך על התקיימותם של התנאים להפעלת סמכות המשיבים מכוח סעיף 192 לפקודה. כל זאת, תוך שבפי העותר טענות המופנות נגד החלטת ועדת העררים, אשר הועלו הן במסגרת עתירה זו הן במסגרת הערעור התלוי ועומד לפני בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב-יפו.

15. אשר על כן, ומאחר שטרם הסתיימו ההליכים בפני בתי הדין לעבודה, עולה כי טרם התגבשו כלל העובדות הנדרשות לשם הכרעה בטענה המרכזית שהעלה העותר בעתירתו זו. בנסיבות אלה, ומבלי להביע כל עמדה ביחס לטענותיו לגופם של דברים, מובן כי דינה של העתירה, בעת הזו – להידחות על הסף.

16. מטבע הדברים, אין באמור לעיל כדי למנוע מהעותר לפנות למשיבים, בשנית, לאחר תום ההליכים בבתי הדין לעבודה בבקשה כי אלו ישנו מהחלטתם, בהתבסס על תוצאות ההליכים אלו. אולם, חזקה על העותר כי אילו יעשה כן, יועיל וייתן דעתו לטענות שהעלו המשיבים בתגובתם המקדמית לגוף העתירה דנן.

17. סוף דבר: העתירה נדחית בזאת. בנסיבות העניין, העותר יישא בהוצאות המשיבים בגין תגובתם, על הצד הנמוך, בסך של 2,000 ש"ח.

ניתן היום, ט"ז בכסלו התשפ"ד (29.11.2023).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט